

СТАНОВИЩЕ

на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.2 Психология

Възрастова и педагогическа психология

на Весна Блажевска, докторант към ЮЗУ „Неофит Рилски”, катедра Психология

Тема на дисертацията: „Личностно и социално измерение на домашното насилие над жени в Република Македония”

Изготвил становището: от доц. д-р Ергюл Таир, ИИНЧ-БАН

Представеният от Весна Блажевска дисертационен труд разглежда проблем с изразена научна и научно-приложна стойност, който не само провокира интереса на изследователите през последните години, но продължава да бъде актуален поради своята висока социална значимост. В дисертацията задълбочено се разглеждат личностните и социални характеристики на жени, жертви на домашно насилие, очертава се техния личностен профил в сравнение с контролна група, за да се разработи цялостен модел, приложим за целите на психологичното консултиране на разглежданата група.

Дисертацията е с обем от 137 страници, в които се включват увод, три глави, заключение, приноси, библиографска справка и приложение с методиките на изследването. Литературните източници са 89, от които 12 на кирилица и 77 на латиница, релевантни на изследвания проблем. Трудът е илюстриран с помощта на 31 таблици и 13 графики.

Теоретичната обосновка на изследването е подробно разработена в първата глава на дисертацията. Авторката последователно и задълбочено ни запознава с историческия преглед на проблема и научните теории за домашното насилие. Извеждат се същността и формите на домашно насилие. Предлага се модел за домашно насилие, като се очертават както етапите на виктимизация, така и рисковите фактори за домашно насилие над жени. Специално внимание се отделя на личността на жената, жертва на домашно насилие, с нейните основни характеристики. Заслужава да се отбележи направеният преглед на актуалността на проблема за домашното насилие в Република Македония. Представеното

изложение е доказателство за добро познаване на проблема, като цяло от страна на Весна Блажевска и умелото разграничаване на специфичния аспект, който ще се изследва.

Втора глава на дисертацията е посветена на изследователския дизайн на проведеното изследване, като се формулират целта, организационните и изследователските задачи на разработката. Основната хипотеза на изследването допуска, че личностният профил на жените, жертви на домашно насилие, успешно може да бъде конструиран чрез включване на социално-статусни характеристики, личностни особености, стратегии за справяне в ситуации на стрес, наличие на социална подкрепа и ниво на морално безпокойство. В издигнатите 6 работни хипотези детайлно се изясняват очакванията, чиято проверка се осъществява чрез изследване с основна и контролна група. Общата извадка включва 215 жени, от които 97 жени формират контролната, а 118 жени - изследователската група, разделени равномерно на две подгрупи: жени, жертви на домашно насилие, потърсили помощ в центровете за социална работа и жени, жертви на домашно насилие, които никога не са потърсили помощ.

В съответствие с целта и издигнатите хипотези е подбран широк кръг психологически въпросници, адаптирани за Република Македония: скрининг на домашно насилие; въпросник за измерване на личностните черти; за копинг-стратегии, използвани при справяне със стрес; скала за оценка на социалното подпомагане, тест за моралното безпокойство и др. Допълнително се прилага и анкетен лист, за да се установят социодемографски характеристики, като възрастта, състояние на заетост, материално положение на семейството и продължителност на брака. Статистическата обработка на данните включва описателна статистика, дисперсионен и регресионен анализ.

Множеството получени резултати последователно и аналитично са изложени в трета глава на дисертацията. Интерпретациите са коректни и задълбочени. Мога да подчертая, че авторката на настоящата дисертация е представила логично, завършено и богато на резултати изследване, което има своите несъмнени научни и практически достойнства, които са коректно описани в приносите на дисертацията. Сред тях могат да се посочат изведените предиктори за домашно насилие, които включват липса или ниска социална подкрепа (материална, подкрепа в оценка на проблемите, самочувствие и подкрепа от близки хора, с които има социален контакт); неконструктивни стратегии за справяне със стресова ситуация, като изолация (избягване на проблема, самозалъгване, самокритика и

социално оттегляне); високо ниво на невротизъм, свързано с преживяване на тревожност, депресия и негативни чувства; и ниско ниво на агресивност, пасивност, които утвърждават властовата позиция на насилника. В допълнение, трябва да се изведе установената за изследваните жени тенденция да търсят предимно помощ от социалните служби, което изисква по-висока отговорност от тяхна страна по отношение на жените жертви. Специално трябва да се подчертае, че въпреки ограниченията на настоящото изследване, установените закономерности по отношение на личностните характеристики и социалната среда, са достатъчни предпоставки за практическото им приложение, в частност при жени в ситуация на семеен и социален риск, и като цяло, за превенция на домашното насилие в Република Македония.

Представеният автореферат адекватно отразява дисертационната разработка като включва и приносите и публикационната активност на докторантката, в която са отбелязани пет публикации (предимно в съавторство) от печатни издания и от участия в научни форуми по темата на дисертацията.

Накрая, си позволявам и една бележка, която е по-скоро от формален, отколкото съдържателен характер по отношение на необходимостта от корекция на множеството правописни и пунктуационни грешки.

Независимо от това, смятам, че дисертацията е по актуална и значима тема, представя способностите на докторанта да планира, организира и проведе научно изследване, чиито резултати подходящо да анализира и интерпретира. Всичко това ми дава основание с убеденост да предложа на уважаваното научно жури да оцени дисертационния труд положително и гласувам с „Да” за присъждането на Весна Блажевска на образователната и научна степен „доктор”.

11. 06. 2017 г.

Член на научното жури:

(доц. д-р Ергюл Таир)